

ПОНЯТЕНКО Прокоп (Прокофій) Дмитрович (псевд. і крипт.: Брут Хома, Дмитренко П., Споян П., Сулима Прокоп, Генко П., П. П., П-інський, П-ко П.; 02(14). 11. 1878, Полтава — 24. 12. 1971, м. Гур'єв, нині Атирау, Казахстан) — громадсько-політичний діяч, публіцист, дипломат. Під час навчання у Полтавській духовній семінарії (1899—1902) входив до українського гуртка семінаристів (товаришував із [С. Петлюрою](#)), 1901 став членом Революційної української партії (РУП). Рятуючись від арешту, у жовтні 1902 разом із С. Петлюрою був змушений переїхати у м. Катеринодар (нині Краснодар, РФ). Вів політичну роботу в Полтаві, Катеринодарі, Санкт-Петербурзі, Києві, брав участь у заснуванні на Кубані підпільної «Чорноморської вільної громади» (гурток «полтавців») як структурної одиниці РУПу (разом із [С. Ерастовим](#), [К. Безкровним](#), С. Петлюрою, Г. Ткаченком). Працював писарем у місцевому акцизному управлінні. У грудні 1902 його допитували у справі про антиурядову пропаганду (поширення «українофільських» революційних прокламацій «До чорноморських козаків»). Був заарештований, утримувався в обласній в'язниці. Після провалу партійної організації в Катеринодарі 1904 виїхав у Київ, згодом нелегально — до Галичини. Слухав лекції у Львівському університеті, працював у закордонному комітеті РУПу. На Львівському з'їзді РУП 24—27 грудня 1904 підтримав позицію [М. Порша](#) щодо збереження організаційної самостійності й національного характеру партії. 1905 — головний редактор видавництва РУП у Львові. Того ж року вступив до Української соціал-демократичної робітничої партії (УСДРП). У січні 1906 виїхав до Санкт-Петербурга, де за дорученням партії видавав разом із С. Петлюрою і М. Поршем (як співредактор) центральний друкований орган УСДРП — щомісячний часопис «Вільна Україна». Займався журналістикою, співпрацював із львівським «Літературно-науковим вістником», київськими виданнями «Рада», «Слово», «Світло», «Селянин». У березні 1917 за рекомендацією УЦР обраний членом Київського губернського виконавчого комітету Ради об'єднаних

громадських організацій. У першому уряді УЦР під головуванням [В. Винниченка](#) призначений товаришем (заступником) генерального секретаря внутрішніх справ (фактично виконував його обов'язки), опікувався справами біженців із Галичини та Буковини й українськими громадянами, які не мали змоги повернутися з Росії. В уряді [В. Голубовича](#) очолив канцелярію Міністерства внутрішніх справ УНР (в січні 1918). Від березня 1918 — генеральний консул УНР, Української Держави у Катеринодарі. Займався підготовчою роботою серед урядових кіл Кубанської Народної Республіки (див. [Кубань](#)) на користь її приєднання на федеративних засадах до Української Держави. За доби Директорії УНР увійшов як політичний радник від УСДРП до складу Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Варшаві під керівництвом [А. Лівницького](#), але на переговорах щодо укладення українсько-польського воєнно-політичного союзу займав непоступливу позицію в територіальному питанні. На знак протесту проти підписання Варшавського договору 1920 подав у відставку. Після поразки Визвольних змагань 1917—21 повернувся на Кубань, працював бухгалтером. 1933 був у м. Сухумі (Абхазія, Грузія) на похороні С. Ерастова. Під час 2-ї світової війни виїхав у Казахстан.

Рекомендована література

1. Головченко В. І. Від «Самостійної України» до Союзу визволення України: Нариси з історії української соціал-демократії початку ХХ ст. Х., 1996;
2. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. К., 1998;
3. Матвієнко В. М. Українська дипломатія 1917—1921 років: На теренах постімперської Росії. К., 2002;
4. Герасимова Г. «Подальша доля невідома...»: До біографії Прокопа Понятенка // Україна ХХ ст.: Культура, ідеологія, політика: Зб. статей. К., 2004. Вип. 7.

[А. М. Авраменко](#)

Бібліографічний опис:

Понятенко Прокоп Дмитрович / А. М. Авраменко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-882195>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).